

Господарська діяльність, пов'язана з об'єктами підвищеної небезпеки, як предмет державного контролю (нагляду)

ВЛАДИСЛАВ ВОЛОДИМИРОВИЧ АНДРЕЙЦЕВ

кандидат юридичних наук, докторант Донецького національного університету
імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна

Анотація: Об'єкти підвищеної небезпеки можуть призвести до небажаної ситуації техногенного чи природного характеру. Тому тема є актуальною для вивчення. Основна мета роботи полягає у дослідженні господарської діяльності, яка пов'язана з об'єктами підвищеної небезпеки, з точки зору предмета державного контролю (нагляду). Автором було проаналізовано теоретичні та практичні проблеми здійснення державного контролю (нагляду) у сфері господарської діяльності, пов'язаної з небезпечними речовинами, факторами та джерелами небезпеки з урахуванням новацій чинного законодавства та практики його застосування в контексті процесів євроінтеграції. В результаті були обґрунтовані пропозиції щодо підвищення ефективності державного контролю у сфері господарської діяльності як засобу державного регулювання і забезпечення зазначеної діяльності та предмета державного контролю (нагляду). Також автором було розглянуто методика, що дозволяє оцінити ступінь небезпеки, масштаб, вид та сфери діяльності, наявність порушень у попередній діяльності суб'єктів господарювання, за винятком новостворених організаційно-правових структур.

Ключові слова: органи державного контролю (нагляду), господарський ризик, господарюючий суб'єкт, безпека держави, посадова особа.

Хозяйственная деятельность, связанная с объектами повышенной опасности, как предмет государственного контроля (надзора)

ВЛАДИСЛАВ ВОЛОДИМИРОВИЧ АНДРЕЙЦЕВ

кандидат юридических наук, докторант Донецкого национального университета
имени Василия Стуса
г. Винница, Украина

Аннотация: Объекты повышенной опасности могут привести к нежелательной ситуации техногенного или природного характера. Поэтому тема является актуальной для изучения. Основная цель работы заключается в исследовании хозяйственной деятельности, связанной с объектами повышенной опасности, с точки зрения предмета государ-

ственного контроля (надзора). Автором были проанализированы теоретические и практические проблемы осуществления государственного контроля (надзора) в сфере хозяйственной деятельности, связанной с опасными веществами, факторами и источниками опасности с учетом новаций действующего законодательства и практики его применения в контексте процессов евроинтеграции. В результате были обоснованы предложения по повышению эффективности государственного контроля в сфере хозяйственной деятельности как средства государственного регулирования и обеспечения указанной деятельности и предмета государственного контроля (надзора). Также автором была рассмотрена методика, позволяющая оценить степень опасности, масштаб, вид и сферы деятельности, наличие нарушений в предыдущей деятельности субъектов хозяйствования, за исключением вновь организационно-правовых структур.

Ключевые слова: органы государственного контроля (надзора), хозяйственный риск, хозяйствующий субъект, безопасность государства, должностное лицо.

Economic Activity Related with Objects of Increased Danger, as a Subject of State Control (Supervision)

VLADISLAV V. ANDREITSEV

Candidate of Juridical Science, Doctoral Student of the Vasyl Stus Donetsk National University
Vinnitsa, Ukraine

Abstract: The article analyzes theoretical and practical problems of the implementation of state control (supervision) in the sphere of economic activity related to hazardous substances, factors and sources of danger, taking into account innovations of the current legislation and practice of its application in the context of the processes of European integration. The emphasis is placed on the peculiarities of the current legislation on the priority direction of providing the safety of economic activity in modern conditions, which determines the expediency of codification of legislation in this area at the level of the requirements of national security of Ukraine and the security conditions of realization of economic activity in a transboundary dimension. The offers are justified on improving the efficiency of state control in the sphere of economic activity as a means of state regulation and providing the said activity and the subject of state control (supervision).

Key words: state control (supervision); economic activities is related with high-risk dangerous objects; economic risk, as the basis of economic and legal responsibility.

Вступ

Теорія адміністративного права оперує категорією способів забезпечення законності і дисципліни в державному управлінні, у системі яких контроль віднесений до основних способів такого забезпечення [1].

Інші автори цієї галузі вказують на засоби забезпечення законності та дисципліни, серед яких «контроль» висвітлюється з точки зору функцій державного управління [1; 2].

Господарсько-правова література базує свої висновки на законодавчих по-

зиціях, згідно статті 19 Господарського кодексу України (далі – ГК України) щодо державного контролю і нагляду за господарською діяльністю суб'єктів господарювання у різних сферах зазначеної діяльності як засобу державного регулювання господарської діяльності [3; 4].

Свого часу контроль розглядався як невід'ємний елемент функції державного управління та самостійна, функціонально відособлена діяльність, що знаходить своє вираження в усвідомленій, цілеспрямованій, позитивно організованій діяльності, як правова форма такої діяльності [5].

Такий підхід все більше підтверджується законотворчою практикою суверенної України, виходячи з того, що контрольна діяльність має здійснюватися в межах закону, порядку здійснення такої діяльності та досягати мети, визначеної чинним законом, спрямованої на попередження правопорушення, особливо в сфері господарської діяльності, сприяти реалізації компетенції господарюючих суб'єктів, забезпечення безпеки експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки, що характеризуються підвищеним ризиком для людини, суспільства, територіальної цілісності суспільства, територіальної цілісності суспільства [6].

На це спрямовані законодавчі акти суверенної України, приписи міжнародного права та Європейського Союзу, на базі якого адаптується законодавство нашої держави.

Характеристика сфер контролю держави за господарською діяльністю

Відповідно до частини третьої статті 19 ГК України держава здійснює контроль і нагляд за господарською ді-

яльністю суб'єктів господарювання у таких сферах:

а) збереження та витрачання коштів і матеріальних цінностей суб'єктами господарських відносин – за станом і достовірністю бухгалтерського обліку та звітності;

б) фінансових, кредитних відносин, валютного регулювання та податкових відносин – за додержанням суб'єктами господарювання кредитних зобов'язань перед державою і розрахункової дисципліни, додержанням вимог валютного законодавства, податкової дисципліни;

в) цін і ціноутворення – з питань додержання суб'єктами господарювання державних цін на продукцію і послуги;

г) монополізму та конкуренції – з питань додержання антимонопольно-конкурентного законодавства;

д) земельних відносин – за використанням і охороною земель; водних відносин і лісового господарства – за використанням та охороною вод і лісів, відтворенням водних ресурсів і лісів;

е) виробництва і праці – за безпекою виробництва і праці, додержанням законодавства про працю; за пожежною, екологічною, санітарно-гігієнічною безпекою; за дотриманням норм і правил, якими встановлено обов'язкові вимоги щодо умов здійснення господарської діяльності;

ж) споживання – за якістю і безпекою продукції та послуг;

з) зовнішньоекономічної діяльності – з питань технологічної, економічної, екологічної та соціальної безпеки.

Проте за цими напрямками діяльності суб'єктів господарювання не вказано прямо, а лише ще проглядається доцільність контролю та нагляду за

господарською діяльністю, пов'язаною з об'єктами (джерелами) підвищеної небезпеки, які здатні реально забезпечити безпеку будь-якої діяльності, пов'язаної з виробництвом та використанням (поводженням) небезпечних хімічних речовин, їх відходів та інших небезпечних факторів.

ГК України передбачає, що органи державної влади і посадові особи, уповноважені здійснювати державний контроль і нагляд за господарською діяльністю, їх статус та загальні умови і порядок здійснення контролю і нагляду визначаються законами.

Таким законодавчим актом є Закон України «Про основні засади державного (контролю) у сфері господарської діяльності» від 5 квітня 2007 року [7], загальний аналіз якого наведено у спеціальних публікаціях господарського права України [8], інших навчально-методичних та наукових дослідженнях [9–11].

Оцінка ефективності законів

Оцінюючи ефективність наведеного Закону України, Н. В. Никитченко зазначає, що українським законодавцем започаткована спроба врегулювати основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) в сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб, права, обов'язки і відповідальність суб'єктів господарювання, однак фактично в ньому прописаний порядок інспектування діяльності суб'єктів господарювання, який по суті є підвидом державного контролю у сфері господарювання і відображає лише його части-

ну. Якщо ж контроль зводиться до спостереження за діяльністю суб'єктів господарювання у частині додержання ними технічних норм, то це змінює його організаційно-господарську природу, сутність якої «не карати», а досягати ефективного управління економікою в цілому [8].

Така оцінка вченої вказує на змістовну особливість Закону та його регулюючого значення щодо забезпечення законності в сфері господарської діяльності, досягненні певної результативності з точки зору реалізації відповідних функцій, що закладені у механізм правового забезпечення здійснення нагляду (контролю) у вказаній сфері.

Зазначений Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» легалізує визначення державного нагляду (контролю) як діяльності уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, органів місцевого самоврядування, інших органів у межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт і послуг, прийнятого рівня безпеки для населення, навколишнього природного середовища.

Наведене визначення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності викликає його різноманітні інтерпретації вчених та практиків, не акцентуючи увагу на сутнісній ознаці цієї специфічної сфери діяльності, або функції управління в сфері

господарювання, не виділяючи особливостей ототожнених законом категорій, які з різних соціально-економічних обставин можуть обмежуватися, або призупинятися нормативно-правовим порядком, чи дерегулюватися на певний час і з різних міркувань розвитку економіки.

Тому, на переконання автора застосування вищенаведеного Закону щодо господарської діяльності, пов'язаної з виробництвом особливо небезпечних хімічних речовин та інших небезпечних факторів, мають пріоритетне визначальне значення щодо здійснення нагляду, чи його правової форми контролю в контексті передбачених ліцензійних умов (вимог). Тобто контрольна функція спеціально уповноважених органів має зводитися до проведення планових та як виняток позапланових перевірок щодо додержання суб'єктами господарської діяльності встановлених ліцензійних вимог, що обумовлює їх виконання чи невиконання та проведення спеціально уповноваженими органами корекції господарської діяльності у разі відступу від додержання вимог ліцензій як документа, що визначає правосуб'єктність господарюючих суб'єктів, застосування відповідних господарських санкцій за невиконання вимог безпеки такої діяльності.

Особливості державного регулювання

У цій частині вказаний закон визначає, що контроль за додержанням ліцензійних вимог ліцензійних умов здійснюється органами ліцензування у встановленому цим законом порядку з урахуванням особливостей, визна-

чених Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності».

І хоча в Україні є чинним Закон «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 5 квітня 2007 року (із змінами та доповненнями постійної чи тимчасової сфери дії), питання ефективності правового забезпечення ефективності державного нагляду (контролю) як засобу державного регулювання забезпечення допоки не знято з порядку денного, хоча держава прагне в цій частині встановити відповідний правопорядок, однак результативність прийнятих дій та заходів залишаються дуже низькою з точки зору забезпечення відповідних конституційних прав громадян.

Останнім часом вказаний закон зазнав змін у зв'язку з обмеженням сфер застосування його приписів як тимчасово необхідних, безпідставного втручання контролюючих органів у сферу господарської діяльності проведення планових та особливо позапланових заходів державного контролю і нагляду, упорядкування правового режиму їх застосування з метою досягнення завдань механізму правового регулювання економічних правовідносин, за необхідності покладання обов'язку на контролюючі органи щодо письмового та усного консультування господарюючих суб'єктів відповідно до їх запитів.

Адже не секрет, що сьогодні в Україні функціонує на центральному, районному та місцевому рівнях більше двох десятків контролюючих структур у формі різних державних інспекцій за господарюючими суб'єктами, з правом обмежити, призупинити та навіть при-

пинити відповідну господарську діяльність за різні правопорушення. Однак питання щодо проведення планових та позапланових перевірок здійснення господарської діяльності залишається не впорядкованою і не в останню чергу розуміння нагляду та контролю як владного повноваження відповідних структур у межах чинного законодавства. І цей адміністративний тиск контролюючих органів не тільки не припиняється, а все більше посилюється у сфері здійснення різноманітної господарської діяльності.

Характер цих правовідносин значно змінився з кінця XX ст. в бік демократизації прийняття відповідних управлінських рішень, запровадження принципу партнерських правовідносин у XX ст. у сфері «Влада-бізнес», відбувається пошук і зближення інтересів у цій системі.

Як визначаються в окремих виданнях, контроль – це організаційно-правовий спосіб забезпечення законності і дисципліни, що характеризується спостереженням і перевіркою правомірності діяльності об'єкта контролю та фактичної відповідальності тих або інших дій вимогам чинного законодавства з можливістю втручатися в оперативну господарську та виробничу діяльність для усунення недоліків [12].

Відповідно нагляд – це організаційно-правовий спосіб забезпечення законності й дисципліни, що характеризується виявленням і попередженням правопорушень стосовно організаційно не підпорядкованих об'єктів [12].

У той же час Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської ді-

яльності» від 5 квітня 2007 р. (із наступними змінами і доповненнями) закріплює, що спосіб здійснення державного нагляду (контролю) – це процедура його здійснення, яка визначається законом та отожднює ці категорії як рівнозначні у самій назві та тексті Закону й подальших його змінах і доповненнях.

Отже, контроль та нагляд у сфері господарської діяльності це спосіб перевірки, обстеження, що здійснюється уповноваженими законом органами з метою виявлення порушень реалізації господарської діяльності, пов'язаної з об'єктами та джерелами підвищеної небезпеки, встановлення допустимості чи недопустимості господарського ризику, що пов'язується з об'єктами підвищеної небезпеки (небезпечними факторами) у межах допустимого ризику, тобто соціально, економічно, технічно і політично обґрунтований ризик, який не перевищує гранично допустимого рівня, в яких ризик розглядається як ймовірність виникнення негативних наслідків від провадження господарської діяльності та можливий розмір втрат від них, що вимірюється у кількісних та якісних показниках.

Пріоритетна спрямованість державного контролю

Відповідно чинність зазначеного закону не поширюється на відносини, що виникають під час здійснення заходів валютного, митного контролю на кордоні, державного експортного контролю, контролю за дотриманням бюджетного законодавства, банківського нагляду, державного контролю за дотриманням законодавства про захист

економічної конкуренції, державного нагляду (контролю) у галузі телебачення і радіомовлення.

На основі зазначеного, стає очевидним пріоритетна спрямованість державного контролю і нагляду перед іншими сферами контрольно-наглядової діяльності спеціально уповноважених органів держави. І це зрозуміло, оскільки безпековий режим здійснення господарської діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки в сучасних кризових економічних, екологічних, політичних, науково-технічних умовах, має імперативне значення щодо забезпечення законності і правопорядку у господарських правовідносинах, гарантійним засобом реалізації суб'єктивного права фізичних і юридичних осіб на індивідуальну і колективну безпеку у процесі різних форм поведінки з об'єктами та джерелами підвищеної небезпеки.

Зазначені обставини чітко прослідковуються в чинному законодавстві, зокрема в Законі України «Про внесення змін до Закону України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності щодо лібералізації системи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 3 листопада 2016 року № 1726-VIII [13], які передбачають:

1) орієнтованість державного нагляду (контролю) на запобігання правопорушенням у сфері господарської діяльності;

2) гарантування прав та законних інтересів кожного суб'єкта господарювання;

3) здійснення державного нагляду (контролю) лише за наявності підстав та в порядку, визначених законом;

4) презумпції правомірності діяльності суб'єкта господарювання у разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів допускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків суб'єкта господарювання та/або повноважень органу державного нагляду (контролю);

5) недопущення встановлення планових показників чи будь-якого іншого планування щодо притягнення суб'єктів господарювання до відповідальності та застосування до них санкцій;

6) діяльність суб'єкта господарювання щодо виробництва (виготовлення) або реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг можуть бути зупинені повністю або частково виключно за рішенням суду.

Зазначений Закон встановлює вимоги та особливості здійснення державного нагляду (контролю) щодо забезпечення оцінки ступеня ризику від провадження господарської діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки.

Так, на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну регуляторну політику з питань нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, ліцензування та дозвільної системи у цій сфері та дерегуляції господарської діяльності розробляє Методику розроблення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від її впровадження та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) та Методику розроблення уніфікованих форм актів, що складаються за результатами про-

ведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю), які затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Аналіз методик, спрямованих на державний нагляд (контроль)

Вказана Методика, згідно з цим законом, має передбачати у тому числі оцінку ступеня небезпеки, масштабу, виду та сфери діяльності, наявність порушень у попередній діяльності суб'єктів господарювання, за винятком новостворених організаційно-правових структур.

Відповідно орган державного нагляду (контролю) має визначати, відповідно до його компетенції, критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності.

З урахуванням значення прийнятного ризику всі суб'єкти господарювання, що підлягають нагляду (контролю), мають належати до одного з трьох ступенів ризику:

- а) високого;
- б) середнього;
- в) незначного.

Залежно від ступеня ризику орган державного нагляду (контролю) визначає періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю).

При цьому критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю), затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням органу державного нагляду (контролю).

По-друге, залежно від ступеня ризику органи державного нагляду (контролю) визначають перелік питань для здійснення планових заходів, який затверджується наказом наглядового (контролюючого) органу.

Уніфіковані форми актів з переліком питань затверджуються органами державного нагляду (контролю) та оприлюднюються на його офіційному вебсайті протягом п'яти робочих днів з дня затвердження в установленому законодавством порядку.

Варто зазначити також і ту юридичну обставину, що виключно в межах переліку питань орган державного нагляду (контролю) з урахуванням цілей нагляду (контролю) та ступеня ризику, визначає питання, щодо яких намічаються здійснення державного нагляду (контролю), які мають зазначатися ним у направленні на перевірку господарюючому суб'єкту.

Закон встановлює терміни та порядок здійснення державного нагляду (контролю) залежно від ступеня ризику:

- а) високого ступеня ризику не частіше одного разу на два роки;
- б) середнього ступеня ризику не частіше одного разу на три роки;
- в) незначного ступеня ризику не частіше одного разу на п'ять років.

При цьому строк здійснення планового заходу державного нагляду (контролю) не може перевищувати 10 робочих днів, а щодо об'єктів мікро та малого підприємництва – відповідно, п'яти робочих днів.

Закон встановлює також, що сумарна тривалість усіх планових заходів, які здійснюються органами державного на-

гляду (контролю) протягом календарного року щодо суб'єкта господарювання (комплексного планового заходу), не може перевищувати тридцяти робочих днів, а щодо суб'єктів мікро, малого підприємництва – п'ятнадцяти робочих днів.

Позапланові заходи зі здійснення державного нагляду (контролю) можуть проводитися виключно на правових підставах, визначених цим Законом:

1) подання суб'єктом господарювання письмової заяви до відповідного органу державного нагляду (контролю) про здійснення заходу державного нагляду (контролю) за його бажанням;

2) виявлення та підтвердження недостовірності даних, заявлених суб'єктом господарювання у документі обов'язкової звітності, крім випадків, коли суб'єкт господарювання протягом місяця з дня первинного подання повторно подав такий документ з уточненими достовірними даними або якщо недостовірність даних є результатом очевидної опіски чи арифметичної помилки, яка не впливає на зміст поданої звітності. У разі виявлення органом державного нагляду (контролю) помилки у документі обов'язкової звітності він упродовж десяти робочих днів зобов'язаний повідомити суб'єкта господарювання про необхідність її виправлення у строк до п'яти робочих днів з дня отримання повідомлення. Невиправлення помилки у встановлений строк є підставою для проведення позапланового заходу;

3) перевірка виконання суб'єктом господарювання приписів, розпоряджень або інших розпорядчих докумен-

тів щодо усунення порушень вимог законодавства, виданих за результатами проведення попереднього заходу органом державного нагляду (контролю);

4) звернення фізичної особи (фізичних осіб) про порушення, що спричинило шкоду її (їхнім) правам, законним інтересам, життю чи здоров'ю, навколишньому природному середовищу чи безпеці держави, з додаванням документів чи їх копій, що підтверджують такі порушення (за наявності). Позаплановий захід у такому разі здійснюється виключно за погодженням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у відповідній сфері державного нагляду (контролю), або відповідного державного колегіального органу.

У такому разі перед початком здійснення позапланового заходу державного нагляду (контролю) посадові особи органів державного нагляду (контролю) зобов'язані пред'явити керівнику чи уповноваженій особі суб'єкта господарювання – юридичної особи, її відокремленого підрозділу, фізичній особі – підприємцю або уповноваженій ним особі, крім документів, передбачених цим Законом, додатково копію погодження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у відповідній сфері державного нагляду (контролю), або відповідного державного колегіального органу на проведення такої перевірки.

Ненадання копії погодження надає право суб'єктам господарювання не допускати посадових осіб контролюючих органів щодо здійснення заходів державного нагляду (контролю);

5) настання аварії, смерті потерпілого внаслідок нещасного випадку або професійного захворювання, що було пов'язано з діяльністю суб'єкта господарювання;

б) доручення Прем'єр-міністра України про перевірку суб'єктів господарювання у відповідній сфері у зв'язку з виявленими системними порушеннями та/або настанням події, що має значний негативний вплив на права, законні інтереси, життя та здоров'я людини, захист навколишнього природного середовища та забезпечення безпеки держави;

7) неподання суб'єктом господарювання документів обов'язкової звітності за два звітні періоди підряд без поважних причин або без надання письмових пояснень про причини, що перешкоджали поданню таких документів.

У процесі проведення позапланового заходу державного нагляду (контролю) досліджується лише питання, необхідність перевірки яких стала підставою для його здійснення з обов'язковим зазначенням їх у направленні (посвідченні) щодо його виконання [14; 15].

Порушення позапланового державного нагляду (контролю) з інших підстав законом заборонено, крім заходів, передбачених частиною четвертою статті 2 цього Закону.

Вказаним законом чітко визначені повноваження органів державного нагляду (контролю) та центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики з питань державного нагляду (контролю) в сфері господарської діяльності.

Обов'язки органів державного нагляду (контролю)

Статус органа державного нагляду (контролю) можна класифікувати за такими повноваженнями та функціональними обов'язками:

1. Розпорядчі повноваження:

а) вимагати від суб'єкта господарювання усунення виявлених порушень вимог законодавства;

б) вимагати припинення дій, які перешкоджають здійсненню державного нагляду (контролю);

в) надавати (надсилати) суб'єктам господарювання обов'язкові для виконання приписи про усунення правопорушень та недоліків господарської діяльності.

2. *Владно-примусові та каральні повноваження:* застосовувати санкції до суб'єктів господарювання, їх посадових осіб та вживати інших заходів у межах та порядку, визначених законом.

3. *Законодавчі зобов'язання* передбачають:

а) об'єктивно і повно та неупереджено здійснювати державний нагляд (контроль) відповідно до закону; утримуватися від необґрунтованих висновків щодо відповідності поведінки суб'єктів господарювання вимогам законодавства, неправомірного та необґрунтованого застосування санкцій до суб'єктів господарювання;

б) дотримуватися ділової етики у взаємовідносинах із суб'єктами господарювання, не втручатися і не перешкоджати здійсненню господарської діяльності під час здійснення заходів державного нагляду (контролю), якщо це не загрожує життю та здоров'ю лю-

дей, не спричиняє небезпеки виникнення техногенних ситуацій, зокрема пожеж;

в) не допускати здійснення заходів державного нагляду (контролю) та інших заходів, що не відповідають або не встановлені цим Законом;

г) встановлювати нормативи оцінювання діяльності посадових осіб, які беруть участь у заходах державного нагляду (контролю), та регулярно проводити оцінювання діяльності таких осіб за встановленими нормативами;

г) надавати суб'єкту господарювання консультаційну підтримку з питань здійснення заходів державного нагляду (контролю);

д) виконувати інші вимоги, встановлені чинними законами, не порушувати прав та законних інтересів суб'єктів господарювання, третіх осіб.

Висновки

На підставі викладеного можна сформулювати такі висновки.

По-перше, система засобів державного регулювання господарської діяльності здійснення державного нагляду (контролю) в сучасних умовах набуває нового сутнісного змісту порядку здійснення і забезпечення ефективності господарської діяльності.

По-друге, зміни, доповнення, внесені до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» значною мірою лібералізували систему цієї контролюючої діяльності, надали додаткові повноваження інспектуючим органам партнерського характеру у взаємовідносинах із суб'єктами господарювання, встановили певні обмеження

щодо здійснення такого нагляду (контролю) виключно в межах і на підставі закону в чітко встановлені терміни та щодо питань, які підлягають перевірці виключно за наявних, визначених законом підставах.

По-третє, приписи закону щодо основних засад державного нагляду (контролю) спрямовані, зокрема, на його здійснення господарської діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки (ризикової господарської діяльності), встановили особливості об'єктивності оцінки такої діяльності та ступеня ризику, небезпечного для життя і здоров'я людей, довкілля, матеріальних цінностей і безпеки держави.

По-четверте, закон закріпив обов'язки органів державного нагляду контролю щодо надання суб'єктам господарювання загальних та індивідуальних (письмових) консультацій, які відповідно зобов'язані розмішувати на веб-сайті органів нагляду (контролю) та надаватися в письмовому вигляді суб'єкту господарювання протягом 15 днів з часу отримання відповідного запиту.

По-п'яте, приписи закону спрямовані на обмеження можливих зловживань у процесі здійснення державного нагляду (контролю) та передбачили види юридичної відповідальності посадових осіб контролюючих органів за заподіяння шкоди їх неправомірними діями, визначили правопорушення для їх притягнення до юридичної відповідальності на підставі і в порядку, визначених чинним Законом.

По-шосте, в контексті висвітлення питань постають проблеми щодо подальшої кодифікації законодавства стосовно здійснення державного нагляду

(контролю) у сфері господарської діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки, встановлення чітких і однозначних моделей підвищеної юридичної відповідальності господарюючих суб'єктів за незабезпечення права громадян на безпеку, зокрема посягання

на безпеку держави від неконтрольованої господарської діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки в ризикових сферах суб'єктів господарювання з урахуванням вимог міжнародних конвенцій та законодавства Європейського Союзу.

Список використаних джерел

- [1] Битяк, Ю. П. (2001). *Адміністративне право України*. Харків: Право.
- [2] Колпаков, В. К. (1999). *Адміністративне право України*. Київ: Юрінком Інтер.
- [3] Задохайло, Д. В., Пашков, В. М. (2012). *Господарське право*. Харків: Право.
- [4] Щербина, В. С. (2006). *Господарське право*. Київ: Юрінком Інтер.
- [5] Горшенев, В. М., Шахов, И. Б. (1987). *Контроль как правовая форма деятельности*. Москва: Юрид. лит.
- [6] Menéndez, A. J. (2017). Democracy, Translucidity and Accountability: The Eurozone vs. The Democratic Right to Know. *European Law Journal*, **23(1-2)**, 2–8.
- [7] Про основні засади державного (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 р. № 877-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 29. Ст. 389. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/877-16> (дата перегляду: 18.10.2017).
- [8] Никитченко, Н. В. (2014). *Державний контроль як складова забезпечення господарського правопорядку: проблеми теорії і практики*. Ірпінь: УДСФУ.
- [9] Вінник, О. М. (2004). *Господарське право*. Київ: Атіка.
- [10] Віхров, О. П. (2008). *Організаційно господарські правовідносини*. Київ: Слово.
- [11] Мамутов, В. К. (2002). *Хозяйственное право*. Киев: Юринком Інтер.
- [12] Стеценко, С. Г. (2007). *Адміністративне право України*. Київ: Атіка.
- [13] Про внесення змін до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності щодо лібералізації системи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 03.11.2016 р. № 1726-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 4. Ст. 36. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1726-19> (дата перегляду: 12.10.2017)
- [14] Ківалов, С. В. (2001). *Адміністративне право України*. Одеса: Юрид. літ.
- [15] Коваленко, В. В. (2009). *Основи державного управління*. Харків: Т. Д. «Золота миля».

References

- [1] Bityak, Yu.P. (2001). *Administrative Law of Ukraine*. Kharkiv: Pravo.
- [2] Kolpakov, V. K. (1999). *Administrative Law of Ukraine*. Kyiv: Yurinkom Inter.
- [3] Zadhayla, D. V., Pashkova, V. M. (2012). *Commercial law*. Kharkiv: Pravo.
- [4] Shcherbyna, V. S. (2006). *Commercial law*. Kyiv: Yurinkom Inter.
- [5] Gorshenev, V. M., Shakhov, I. B. (1987). *Control as a legal form of activity*. Moscow: Yurid. lit.
- [6] Menéndez, A. J. (2017). Democracy, Translucidity and Accountability: The Eurozone vs. The Democratic Right to Know. *European Law Journal*, **23(1-2)**, 2–8.
- [7] «On the basic principles of state (control) in the sphere of economic activity»: Law of Ukraine dated April 05, 2007 No. 877-V. Information from the Verkhovna Rada of Ukraine. 2007. No. 29. Art. 389. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/877-16> (Date Accessed: 18.10.2017).

- [8] Nikitchenko, N. V. (2014). *State control as a component of economic law enforcement: problems of theory and practice*. Irpen: University of the State Fiscal Service of Ukraine.
- [9] Vinnik, O. M. (2004). *Commercial law*. Kyiv: Atika.
- [10] Vykhrov, O. P. (2008). *Organizational and economic relations*. Kyiv: Slovo.
- [11] Mamutov, V. K. (2002). *Commercial law*. Kyiv: Yurink Inter.
- [12] Stetsenko, S. G. (2007). *Administrative Law of Ukraine*. Kyiv: Atika.
- [13] On Amendments to the Law of Ukraine «On the Basic Principles of State Supervision (Control) in the Field of Economic Activities Regarding the Liberalization of the State Supervision (Control) System in the Field of Economic Activity»: Law of Ukraine dated November 3, 2016 No. 1726-VIII. Ukraine, 2017. No. 4. Article 36. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1726-19> (Date Accessed: 12.10.2017).
- [14] Kivalov, S. V. (2001). *Administrative Law of Ukraine*. Odessa: Yurid. Literatura.
- [15] Kovalenko, V. V. (2009). *Fundamentals of Public Administration*. Kharkiv: T. D. «The Golden Mile».